

Çocukluktaki Olumsuz Dü?ünceleri De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çocukluktaki Olumsuz Dü?ünceleri De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19136>

Özet

Çocukluktaki Olumsuz Düşünceleri Değerlendirme Ölçeği (ÇODDÖ), çocuk ve ergenlerdeki olumsuz bilişsel çarpıtmalar ve otomatik düşünceleri nicel olarak ölçmek amacıyla Türkçe'ye uyarlanmış 24 maddelik bir araçtır. Ölçek, özellikle bilişsel davranışçı terapi (BDT) çerçevesinde klinik değerlendirme için önemlidir ve çocukluk döneminde depresyon, anksiyete gibi psikopatolojilerle ilişkili olabilen negatif düşünce kalıpları saptamaya hedefler. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türkiye popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm sağladığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk, olumsuz düşünce, bilişsel çarpıtma, psikometri, geçerlik, güvenilirlik, faktör analizi, uyarlama.

Yazarlar

İpek Karakaya, Ali Coşkun, Belkıs Ahoğlu, Ö. Yasemin Öç, N. Çiçek Memik, ? Gül ?imanlar, Hakan Arslan.

Amaç

Çocukluktaki Olumsuz Düşünceleri Değerlendirme Ölçeği'nin temel amacı, çocuk ve ergen popülasyonunda görülen otomatik düşünce kalıpları ve yaygın bilişsel hataları saptamaktır. Ölçek, çocukların olayları yorumlama biçimlerindeki sistematik hataları (örneğin, felaketleştirme veya bireyselleştirme) tespit ederek, bilişsel yeniden yapılandırma ihtiyacını belirlemeye yardımcı olur.

Bu araç, özellikle çocukluk ve ergenlik çağında sıklıkla rastlanan duygudurum ve anksiyete bozukluklarının bilişsel etiolojisini anlamada klinisyenlere ve araştırmacılara önemli veriler sunar. Türkçe uyarlama çalışması, ölçeğin yerel kültüre uygunluğunu ve psikometrik açıdan sağlam olduğunu kanıtlamıştır.

Yapı

ÇODDÖ, bilişsel kuram temelinde geliştirilmiş olup, çocukluk döneminde negatif duygulanımla ilişkili olan olumsuz otomatik düşünce türlerini ölçen 24 maddelik çok boyutlu bir araçtır. Ölçek, yanlıtları 5'li Likert tipi bir derecelendirme sistemi üzerinden toplamaktadır.

Yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin teorik beklentilerle uyumlu olarak özdeğeri 1'i aşan 3 ana alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Bu alt boyutlar, çocukların olayları yorumlama

biçimlerindeki temel bili?sel çarp?tmalar? temsil etmektedir:

Felaketle?tirme (8 Madde): Olaylar?n sonuçlar?n? a??r? derecede olumsuz ve y?k?c? görme e?ilimi.

Bireyselle?tirme (9 Madde): Olumsuz olaylar?n sorumlulu?unu mant?ks?z bir ?ekilde tamamen kendine yükleme e?ilimi.

Seçici Alg?lama (7 Madde): Bir durumun sadece olumsuz yönlerine odaklanma ve pozitif veya nötr bilgileri göz ard? etme e?ilimi.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas? kapsam?nda yürütülen geçerlik analizleri, arac?n ölçmeyi amaçlad??? olumsuz bili?sel yap?y? tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermiştir.

Test-Tekrar Test Geçerli?i: ÇODDÖ'nün zamana kar?? tutarlılı??n? de?erlendiren test-tekrar test korelasyonu, toplam puan için oldukça yüksek bir de?er olan 0.87 olarak hesaplanm??t?r. Bu sonuç, ölçüm sonuçlar?n?n zaman içinde kararlılı??n? desteklemektedir.

Ölçüt Ba??ntı? Geçerlik: ÇODDÖ'nün di?er psikometrik araçlarla kar??la?tırmalı? korelasyonlar? incelenmiştir ($p<0.001$). Beklendi?i gibi, olumsuz dü?ünce yap?s?yla ili?kili ölçeklerle pozitif, iyi olu?la ili?kili ölçeklerle negatif korelasyonlar saptanm??t?r:

Çocuk Depresyon Ölçe?i (ÇDÖ) ile korelasyon: $r=0.77$ (Pozitif ve güçlü ili?ki).

Çocuk Depresyon Kognitif Envanteri (ÇDKE) ile korelasyon: $r=0.57$ (Pozitif ili?ki).

Çocuk Sürekli Kayg? Envanteri (ÇSKE) ile korelasyon: $r=0.50$ (Pozitif ili?ki).

Benlik Sayg?s? Ölçe?i (BSÖ) ile korelasyon: $r=-0.65$ (Negatif ve güçlü ili?ki).

Güvenirlik

ÇODDÖ'nün iç tutarlılı??n? (güvenilirli?ini) belirlemek amacıyla Cronbach alfa katsay?s? hesaplanm??t?r. ?ç tutarlılık katsayılar?, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek düzeyde uyumlu oldu?unu kan?tlamaktadır.

Güvenilirlik çal??mas?nda elde edilen Cronbach alfa katsayılar? ?öyledir: birinci uygulamada **0.82** ve ikinci uygulamada **0.79**. Bu de?erler, psikometrik standartlara göre ölçe?in güvenilirli?ini yüksek düzeyde desteklemekte ve klinik ara?t?rmalarda kullan?ma uygun oldu?unu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerli?ini detaylandırmak amacıyla yapılan temel bile?enler analizi (Principal Component Analysis) sonucunda, özde?eri 1'i a?an ve varyans?n önemli bir k?sm?n? aç?klayan

üç temel faktör elde edilmiştir. Bu faktör analizi sonuçları, ölçe?in üç alt boyuttan oluşan teorik yapıları doğrulamaktadır.

Elde edilen faktörler, bilişsel çarpıtma literatürü ile uyumlu olarak şu şekilde isimlendirilmiştir:

Felaket Dü?üncesi: Olayları abartma ve en kötü senaryoyu varsayma eğilimi.

Bireyselleştirme: Negatif sonuçları d?ışsal faktörler yerine kişisel yetersizliğe atfetme.

Seçici Algılama: Çevredeki bilgilerin yalnızca olumsuz olanlarına odaklanma.

Araç

Test Türü: Uyarılma ölçe?i (Orijinal yabancı dildeki bir ölçe?in Türkçe'ye çeviri ve psikometrik adaptasyonu).

Format: 24 maddeden oluşur. Yanıtlar, 5 seçenekli Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanılarak toplanır.

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Çocuklar ve ergenler.

Yaş Grubu: Spesifik yaş aralığı belirtilmemiş olmakla birlikte, çocukluk ve ergenlik dönemini kapsamaktadır.

Popülasyon Detayları: Türkiye'de yürütülen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, klinik popülasyonlar (psikiyatrik tanısı olan çocuklar) ve normal popülasyon örneklemi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup uygulaması şeklinde gerçekleştirilebilir. Katılımcılar, her bir madde için kendilerini en iyi yansıtan 5 dereceli seçenekten birini işaretlerler. Yüksek toplam puan, olumsuz bilişsel çarpıtmalar ve otomatik dü?üncelerin yoğunluğunu işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel davranışçı terapi, çocuk psikolojisi, depresyon, anksiyete, felaketleştirme, bireyselleştirme, seçici dikkat.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: İpek Karakaya

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değil.

Ba?lant?k E-posta Adresleri: karakaya73@yahoo.com

Yaz?ma Adresi: Bilgi mevcut de?il.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçe?in Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çal??mas? 2007 y?I?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in ticari olmayan akademik ve klinik amaçlarla kullan?m? genellikle referans gösterilerek mümkündür, ancak ölçe?in tam metnine eri?im ve kullan?m izni için sorumlu yazar I??k Karakaya ile ileti?ime geçilmesi tavsiye edilmektedir.

Ölçe?in tam metnine ve uyarlama çal??mas?na ait orijinal PDF dosyalar? ve makale linkleri a?a??dad?r:

Orijinal PDF ?ndirme Ba?lant?s?: cocukluktaki-olumsuz-dusunceleri-degerlendirme-olcegi-toad.pdf

Türk Psikiyatri Dergisi Makale Ba?lant?s?: turkpsikiyatri.com

Kaynaklar

Karakaya, I., Co?kun, A., A?ao?lu, B., Öç, Ö.Y., Memik, N.Ç., ?i?manlar, ?.G. ve Arslan, H. (2007). Çocukluktaki Olumsuz Dü?ünceleri De?erlendirme Ölçe?i geçerlik-güvenilirlik çal??mas?. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 155-162.

Çocukluktaki Olumsuz Dü?ünceleri De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

Ölçek toplam 24 maddeden olu?maktadır. Maddelerin tam içeri?i yay?mlanm?? akademik kaynaktan temin edilmelidir. Alt boyutlar?n madde da??I?m? ve isimleri a?a??da belirtilmi?tir:

Felaketle?tirme (8 m):

Bireyselle?tirme (9 m):

Seçici Alg?lama (7 m):